

Janez Jalen in njegova Manica

Ljudmila Bokal

milka.bokal@gmail.com

Janez Jalen (1891–1966), pisatelj, dramatik, po poklicu duhovnik, doma iz vasi Rodine pod Stolom, je v slovenski književnosti znan po romanih *Bobri* in *Ovčar Marko*. Poznavalci trdijo, da mu je naravo, katere lepote dihajo iz njegovih povesti, približal oče. A tudi svet človeških odnosov je v njegovih povestih harmoničen, plemenit, poln lepih opisov gorenjskega okolja, kar vzbuja čustva sprejetosti in notranjega ravnotežja. Mogoče bi strokovnjaki temu rekli romantično razpoloženje.

Taka občutja vejejo iz povesti *Ovčar Marko*, ki je sprva izhajala v časopisu *Mladika*, v knjigi pa je izšla leta 1929. Med množico oseb se ustavimo pri otroškem liku, na katerega je pristrčno navezan čebelarški motiv. Z veliko naklonjenostjo je opisano dekletce z imenom Manica. Sirota je, mama ji je umrla, a kaj to pomeni, se še ne zaveda dobro, tako da pisatelj pravi, da ona »najmanj žaluje za mamico«. A posredno je Manica občutila slovo, in to po drobnih živalcih – čebeli. Tako je opisano: »Pred svečnico tisti dan je stresla iz napol odprte bele kurjice / teloha/ otrplo bečelico in se ni mogla načuditi rjavim hlačkam na zadnjih nožicah – na resju nabranem cvetnem prahu. Dihala je v njo, dokler ji ni zaplesala na roki.« Seveda je to otroka navdušilo: »Kako je šele plesala, se vrtela, vzklikala in se veselila sama.« A življenje in otroško veselje je bilo kratkotrajno: »Spustila jo je skozi okno, da bi zletela domov v panj. Zjutraj jo je našla na vrtu v snegu, jo prepoznala po cvetno naprašenih nožicah.« Ponovna želja po oživitvi pa se v drugo ni posrečila: »Mislil je otrok, ki ne ve, kaj je smrt, da jo bo zopet ogrel. Skoro ji je sapa pošla; nič in nič, še peč ni pomagala. In si je izmislila: zavila jo je nazaj v beli cvet, jo obdala z resjem in nesla pokopat v Reber, v najbolj goreč grm resja za Krniškim robom.« Tako je umrla Maničina čebelica, doživela je slovo tako rekoč kot človek.

Živahna barvita podoba medovitega resja z žuborečim ptičjim petjem se ponovi v opisu pomladi. »Zopet je pritisnil mraz. Nobena bečela ni zletela iz panja; samo sebi je cvetelo resje /.../ Sneg novinček se je topil in rahljaj zemljo. Ptiči so se zopet oglasili. Vsaka vejica je nosila svojega pevca. /.../ In kakor rdeča preproga ob velikih praznikih pred glavnim oltarjem je na Rebri od Krniškega roba do Straže znova zažarelo resje, na sedem barv razcvetelo. Med njimi so pošumevale bečele in se obešale na drobne cvete.« Podoba pristrčnega dekletca se nam živo ponovi še

v poglavju *Bečele roje*. V vsakdanjem čebelarškem prizoru nastopata Manica in izkušeni čebelar. Manica pred čebelnjakom opazuje čedalje večjo množico čebel, in to ravno pred žrelom tistega panja, ki je imel na končnici naslikano, kako hudobec babi brusi jezik. Otrok pravilno po čebelarško razmišlja: »Ali se je žrelo zamašilo, da ne morejo več domov?« Ampak ne. »Bečel pred panjem je bilo vedno več in svatovsko veselo brenčanje je preglasilo enakomerno delovno pošumevanje. Joj! Iz žrela so se usipale bečele, kakor bi druga drugo podile čez brado.« Manica je začutila, da se nekaj odločilnega dogaja, in je začela klicati čebelarškega vseznalca na pomoč: »Vrbanek! Pojdite pomagat! Ušel bo!« Vrbanek vpraša: »Kdo?« Manica pa prizor roječih čebel konča s šegavim dovtipom, ki se ga sama v svoji otroški iskrenosti ni zavedela: »Babji jezik.«

Janez Jalen je izhajal iz govora domače vasi, iz gorenjskega narečja. V odlomku je veliko narečnih besed: *kurjica* je v gorenjščini teloh (ta bo kmalu zacvetel), *bečele* so čebele, *sneg novinček* je pravkar zapadli sneg, *bečelnjak* je čebelnjak, *izletavnik* žrelo. Prizori tako pred bralcem zaživijo domače in pripomorejo k živemu doživetju. Otroški motiv z naravo povezanega dekletca pa naj spremljajo želje po iskrenem, veselem in skladnem življenju v naslednjem letu. ●

Vir: Jalen, J. 1958. *Ovčar Marko*. Mohorjeva družba, Slovenske večernice 109, 35–36.

Foto: arhiv ČZS